

การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การวิจัยอิงการออกแบบ

Design and Development of School Readiness Enhancing Program of First Grade Students Using Design Based Research

*ชนาสร นิมนวล¹ ปณัฐรณ จารุชัยนิวัฒน์² และสุวิมล ว่องวานิช³

Chanasorn Nimnual¹ Panutsorn Jaruchainiwat² and Suwimon Wongwanich³

¹นิสิตปริญญาเอก คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Doctoral student, Education Faculty, Chulalongkorn University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²Assist. Prof. Dr., Education Faculty, Chulalongkorn University

³ศาสตราจารย์ ดร., ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³Prof. Dr., Education Faculty, Chulalongkorn University

*Corresponding author. E-mail: Chanasorn.N@student.chula.ac.th

Received : August 18, 2021

Revised : December 10, 2021

Accepted : December 10, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบ พัฒนา และศึกษาผลการใช้โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การวิจัยอิงการออกแบบ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และผู้ปกครอง 29 ครอบครัว รวมทั้งครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 คน การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ รวม 38 สัปดาห์ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาประสบการณ์ผู้ใช้ ระยะที่ 2 การออกแบบหลักการและต้นแบบโปรแกรมฯ และ ระยะที่ 3 การทดลองใช้ต้นแบบโปรแกรมฯ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความพร้อมทางการเรียน แบบประเมินบทบาทครูและผู้ปกครองในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) การศึกษาประสบการณ์ผู้ใช้พบว่า ครูและผู้ปกครองขาดแนวทางในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนให้กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งนำไปสู่กระบวนการของโปรแกรมฯ ประกอบด้วย (1.1) กระบวนการส่งเสริมความพร้อมที่โรงเรียน (1.2) กระบวนการส่งเสริมความพร้อมที่บ้าน และ (1.3) กระบวนการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง โดยในแต่ละกระบวนการมีการดำเนินการคู่ขนาน ใช้ระยะเวลา 95 ชั่วโมง และ 2) ผลการใช้โปรแกรมฯ พบว่า (2.1) นักเรียนมีความพร้อมทางการเรียนทุกด้านสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2.2) ครูมีบทบาทในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนทุกด้านสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมฯ และ (2.3) ผู้ปกครองมีบทบาทในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนทุกด้านสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความพร้อมทางการเรียน, โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน, การวิจัยอิงการออกแบบ

Abstract

The purposes of this research were to design, develop and study the results of implementing the school readiness enhancing program of First Grade students using the design-based research. The sample for this study consisted of 29 First Grade students and their parents, as well as two First Grade teachers. The research procedure was divided into three phases for a total of 38 weeks: phase one was the study of the users' experience; phase two was the design of the program's principles and prototype; and phase three was the implementation of the program's prototype. The data were collected using a school readiness evaluation form, and an evaluation form to assess the teacher's roles and the parent's roles in promoting school readiness. The data were analyzed using descriptive statistics, t-test and content analysis. The research findings indicated that (1) regarding the study of the users' experience, it was found that the teachers and parents lacked guidelines for enhancing school readiness of First Grade students leading to the program procedure consisting of (1.1) the procedure for enhancing school readiness at school; (1.2) the procedure for enhancing school readiness at home; and (1.3) the procedure for coordinating the cooperation from parents; the three procedures were undertaken in parallel with each other covering the total of 95 hours; and (2) regarding the results of implementing the program, it was found that (2.1) all aspects of the post-implement school readiness of the students were significantly higher than all of their counterpart aspects of the pre-implement school readiness at the .05 level of statistical significance; (2.2) all post-implement roles of the teachers for enhancing the students' school readiness were significantly higher than all of their counterpart pre-implement roles at the .05 level of statistical significance; and (2.3) all post-implement roles of the parents for enhancing the students' school readiness were significantly higher than all of their counterpart pre-implement roles at the .05 level of statistical significance.

Keywords: School readiness, School readiness enhancing program, Design-based research

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเด็กปฐมวัยถูกเร่งรัดให้มีพัฒนาการที่เกินวัยและไม่สมดุล เพื่อให้เด็กสามารถสอบเข้าเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีชื่อเสียงได้ ความคาดหวังต่าง ๆ เกิดจากค่านิยมและความเชื่อที่คลาดเคลื่อนของผู้ใหญ่นำมาซึ่งการเร่งเรียนเขียนอ่าน ไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น โดยมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ อีกทั้งระบบการศึกษาที่สนับสนุนให้มีการทดสอบวัดผลระดับต่าง ๆ การจัดลำดับการมีสิทธิ์เข้าศึกษาตามผลคะแนนสอบ รวมถึงการที่ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความเข้าใจในพัฒนาการเด็กปฐมวัยจึงมุ่งเน้นให้จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาเป็นแบบท่องจำ ให้เด็กเรียนรู้เนื้อหาเกินวัย ทำให้เด็กสูญเสียโอกาสในช่วงเวลาที่ดีที่สุดของการเรียนรู้ เด็กไทยได้รับความเครียด และความกดดันจากการที่พ่อแม่คาดหวังในตัวเด็กเกินวัย ซึ่งเกิดจากค่านิยมที่เชื่อว่า เด็กอนุบาลต้องอ่านออกเขียนได้ เพื่อให้มีความพร้อมสำหรับการเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจากความเป็นจริงพบว่า มี

โดยใช้การวิจัยการออกแบบ

เด็กจำนวนมากที่ขาดความพร้อมในการเรียนระดับประถมศึกษา เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวกับการเรียนในระดับประถมศึกษาได้ ทั้งที่เด็กเหล่านี้มีสติปัญญาดี และมีพัฒนาการสมวัยในช่วงอนุบาล (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2558; สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, 2562)

การศึกษางานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนเพื่อก้าวข้ามรอยเชื่อมต่อของเด็กระหว่างชั้นเรียนอนุบาลไปสู่โรงเรียนประถมศึกษาแสดงให้เห็นว่า เด็กต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ซึ่งเกิดจากความแตกต่างของโรงเรียนประถมศึกษากับโรงเรียนอนุบาล โดยโรงเรียนประถมศึกษาจะมีการมอบหมายงานที่มากขึ้น ให้นั่งอยู่กับที่เป็นเวลานาน ไม่ได้รับอนุญาตให้เล่น สภาพแวดล้อมในห้องเรียนไม่มีมุมการเรียนรู้ มุมการเล่นต่าง ๆ รวมถึงกฎ ระเบียบและคำสั่งที่มากขึ้น นอกจากนี้ ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ยังมุ่งเน้นการให้เด็กเรียนรู้เนื้อหา ข้อมูลความรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ที่มากเกินไปกว่าความสามารถของเด็ก และไม่สอดคล้องกับพื้นฐานความรู้เดิมที่เด็กได้รับในชั้นอนุบาล ประกอบกับการที่พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่สามารถช่วยเหลือเด็กให้มีทักษะในการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้อย่างราบรื่น จึงเป็นอุปสรรคต่อการประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ของเด็ก (Wanner & Sower, 2005; Woodhead & Moss, 2007)

การส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนต้องประสานความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และผู้ปกครองในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กสามารถปรับตัวในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (Chow & Masa, 2013) พ่อแม่เปรียบเสมือนครูคนแรกของลูก พ่อแม่จึงมีหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม สามารถปรับตัว ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ประสบความสำเร็จ และมีคุณค่าต่อสังคม ตามทฤษฎีเชิงชีวนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner (1980) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก บ้าน โรงเรียน เพื่อน และปัจจัยทางสภาพแวดล้อมจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลาและมีความต่อเนื่องอย่างเป็นพลวัต มีจุดเน้นในการแสดงความสัมพันธ์ของการส่งเสริมและพัฒนาความพร้อมของเด็กมาเป็นหลักการในการดำเนินการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของเด็กในระยะเริ่มเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งต้องอาศัยการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนที่อยู่รอบตัวเด็กสนับสนุนซึ่งกันและกัน สร้างความสัมพันธ์แบบร่วมมือร่วมใจระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลักในกระบวนการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยครู ผู้บริหารโรงเรียน องค์กรการทำงานด้านครอบครัว และครอบครัว เพื่อให้เกิดการปฏิบัติในระยะรอยเชื่อมต่อที่เรียนที่มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการ โดยโรงเรียนควรเป็นผู้ริเริ่มให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาและประยุกต์ใช้รูปแบบการปฏิบัติในระยะรอยเชื่อมต่อที่ประสบความสำเร็จ ซึ่ง Epstein (2001) ได้แสดงความเกี่ยวข้องในการร่วมมือกันทำงานระหว่างบ้านและโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเด็กผ่านทฤษฎีขอบเขตทับซ้อนของอิทธิพล (Overlapping Spheres of Influence Theory) ที่ว่าด้วยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้อาณัติของแบบหุ้นส่วน (partner) ที่พึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมรับรู้ ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กร่วมกัน โดยมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศที่มีความเชื่อมโยงให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดี ร่วมมือกันที่จะช่วยให้เด็ก ครอบครัว โรงเรียนมีความรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมต่อกันและกัน จนนำไปสู่ความร่วมมือกันในการพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทางการเรียน และดำเนินชีวิตในโรงเรียนได้อย่างราบรื่น มีอุปสรรคน้อยที่สุด

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระยะรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นอนุบาลสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่ามีการวิจัยจำนวนมากที่ได้ศึกษาถึงสภาพปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียน บทบาทครูและผู้ปกครองในระยะรอยเชื่อมต่อเพื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษา ทำให้พบว่าการจัดการศึกษาขาดการเชื่อมต่อระหว่างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบกับนโยบายของผู้บริหารที่ไม่สอดคล้องกับพัฒนาการและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้เด็กถูกเร่งให้เรียนเขียนอ่าน และถูกคาดหวังให้เติบโตเกินเกณฑ์ความสามารถที่เด็กควรทำได้ รวมทั้งครูและผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ทำให้เกิดช่องว่างในการร่วมมือกันพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่องในระยะรอยเชื่อมต่อนี้ (กุลชา ลิ้ไพโรจน์กุล, 2555; กุณวลี บริรักษ์สันติกุล, 2558; จิตโสภิณ โสหา, 2560; กมลทิพย์ นิมคราฐ, 2560; พชรรัตน์ ลอปกษา, 2560) ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนในช่วงระยะรอยเชื่อมต่อที่ครอบคลุมทุกมิติของความพร้อมทางการเรียน คือ เด็กพร้อม ครอบครัวพร้อม และโรงเรียนพร้อม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนให้แก่เด็ก ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดของการวิจัยการออกแบบ (design research) ซึ่งเป็นวิธีวิทยาการวิจัยที่เป็นระบบ แต่มีความยืดหยุ่น ช่วยให้ผู้ออกแบบและผู้เกี่ยวข้องสามารถพัฒนาแนวทางหรือต้นแบบโปรแกรมการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ครอบคลุมเหมาะสมกับบริบทและความต้องการเฉพาะของผู้ใช้ (สุวิมล ร่องวาณิช, 2559; Eldelson, 2002; Wang & Hamnafin, 2005) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะออกแบบและพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การวิจัยการออกแบบ เพื่อให้ได้แนวทางที่มีประสิทธิภาพสำหรับครูและผู้ปกครองในการทำงานร่วมกัน เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือให้เด็กมีความพร้อมทางการเรียน สามารถก้าวข้ามรอยเชื่อมต่อจากชั้นอนุบาลสู่ประถมศึกษาได้อย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

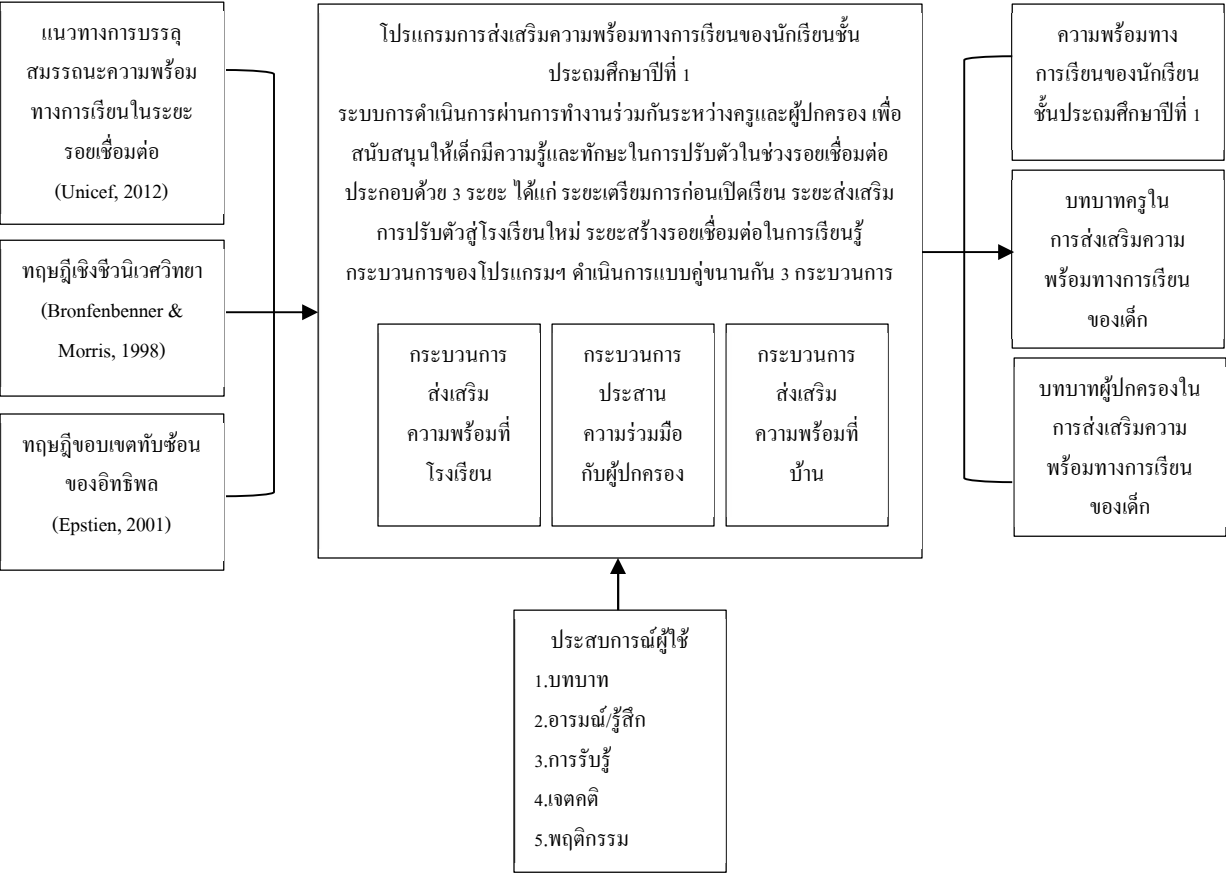
1. เพื่อออกแบบและพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การวิจัยการออกแบบ
2. เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การวิจัยการออกแบบ

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนมีความพร้อมทางการเรียนสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน
2. ผู้ปกครองของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน มีบทบาทการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาทักษะความพร้อมทางการเรียนเกิดจากความร่วมมือกันของครู และผู้ปกครองในการทำงานร่วมกัน ซึ่งทฤษฎี แนวคิด และหลักการที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันดังกล่าว ได้แก่ แนวทางการบรรลุสมรรถนะความพร้อมทางการเรียนในระยะรอยเชื่อมต่อ ทฤษฎีเชิงชีวนิเวศวิทยา (Bio-ecological Systems Theory) และทฤษฎีขอบเขตพื้นที่ทับซ้อนของอิทธิพล (Overlapping Spheres of Influence Theory) ที่ได้อธิบายถึงแนวทางที่ทำให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างครู และผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะความพร้อมทางการเรียนของนักเรียน รวมทั้งผู้วิจัยต้องการให้โปรแกรมการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนสอดคล้องกับบริบท และสภาพจริงของการนำไปใช้งาน จึงนำแนวคิดการวิจัยการออกแบบที่มีการศึกษาประสบการณ์ผู้ใช้ออกแบบต้นแบบโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ จึงแสดงได้ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

วิธีวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยการออกแบบ (Design-Based Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างหลักการออกแบบโปรแกรม และพัฒนาผลลัพธ์ให้เกิดกับกลุ่มเป้าหมาย ผลผลิตของการวิจัย คือ โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โปรแกรมที่พัฒนาขึ้น จึงเป็นโปรแกรมที่ต้องการให้ครูและผู้ปกครองนำไปใช้ แต่ผู้ใช้หลัก คือ ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำหรับผลของการใช้โปรแกรม คือ ความพร้อมทางการเรียน หมายถึง ความรู้และทักษะที่มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ในการวิจัยนี้กำหนดเป็น 1) ทักษะทางอารมณ์และสังคม ประกอบด้วย 1.1) ด้านอารมณ์ 1.2) ด้านสังคม 1.3) ด้านการพึ่งพาตนเอง และ 2) ทักษะทางวิชาการ ประกอบด้วย 2.1) ด้านวิธีการเรียนรู้ 2.2) ด้านการรู้หนังสือขั้นต้น และ 2.3) ด้านคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยได้รับการสนับสนุนจากทั้งโรงเรียนและครอบครัว โดยการวิจัยในครั้งนี้ใช้เวลาทั้งสิ้น 38 สัปดาห์

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบการวิจัยในครั้งนี้นำแนวคิดของการวิจัยการออกแบบที่ประกอบด้วย 1) การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้ใช้ (empathize) เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อทำความเข้าใจสภาพและปัญหาของการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 2) การกำหนดปัญหา (define problems) เป็นการระบุความต้องการของผู้ใช้โดยนำข้อมูลของครูและผู้ปกครองนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการศึกษาภาคสนามมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อระบุความต้องการและออกแบบโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนฯ 3) การสร้างความคิด (ideate) เป็นการกำหนดแนวคิดและหลักการในการแก้ปัญหา 4) การสร้างต้นแบบ (prototype) เป็นการออกแบบต้นแบบโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนฯ และ 5) การทดสอบ (test) เป็นการนำต้นแบบโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนฯ ไปทดลองใช้ในห้องเรียนจริง โดยมีระยะในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาประสบการณ์ผู้ใช้เพื่อการออกแบบต้นแบบโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนฯ

การวิจัยในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้ใช้จากการวิเคราะห์ประสบการณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของครูและผู้ปกครองเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดหลักการออกแบบต้นแบบโปรแกรมฯ โดยใช้การศึกษาประสบการณ์ผู้ใช้ (user experience) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ ตัวอย่างวิจัยที่เป็นผู้ใช้ ได้แก่ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และผู้ปกครองของเด็กที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบก้อนหิมะ (snowball sampling) จนได้ตัวอย่างครูจำนวน 5 คน และผู้ปกครอง จำนวน 5 คนที่มีความสนใจในการให้ข้อมูล จากการศึกษาประสบการณ์ผู้ใช้ดังกล่าว พบว่า ครูขาดแนวทางการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน และแนวทางการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง ในขณะที่ผู้ปกครองขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 และขาดวิธีการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนให้กับลูก อีกทั้งยังขาดการทำงานร่วมกับครูในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน ส่งผลให้ครูต้องการแนวทางการจัดการเรียนการสอน และการทำงานร่วมกับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนผู้ปกครองมีความต้องการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 และแนวทางการติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กับครูในการร่วมมือกันส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนให้กับลูก

ระยะที่ 2 การออกแบบต้นแบบโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนฯ

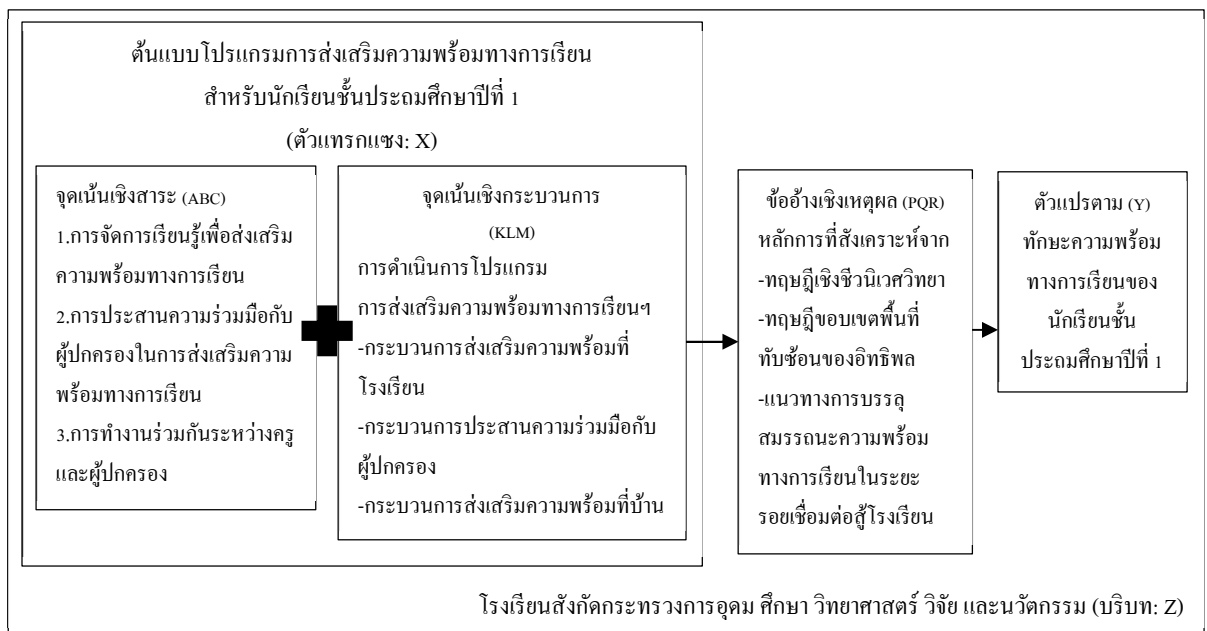
ผู้วิจัยนำข้อมูลจากผลการศึกษาประสบการณ์ผู้ใช้จากการวิจัยในระยะที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการออกแบบต้นแบบโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนฯ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดหลักการการออกแบบต้นแบบโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนตามหลักการออกแบบ (design principle) ประกอบด้วย

1) การกำหนดเป้าหมายของการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน ได้แก่ ทักษะความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1

2) การกำหนดบริบทของการทดลองใช้ต้นแบบ ได้แก่ โรงเรียนสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

3) การออกแบบกิจกรรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการกำหนดหลักการออกแบบโปรแกรมฯ โดยผู้วิจัยกำหนดหลักการออกแบบต้นแบบโปรแกรมฯ ที่นำเสนอโดย Van Den Akker (1999) มากำหนดส่วนประกอบของต้นแบบโปรแกรม ดังนี้

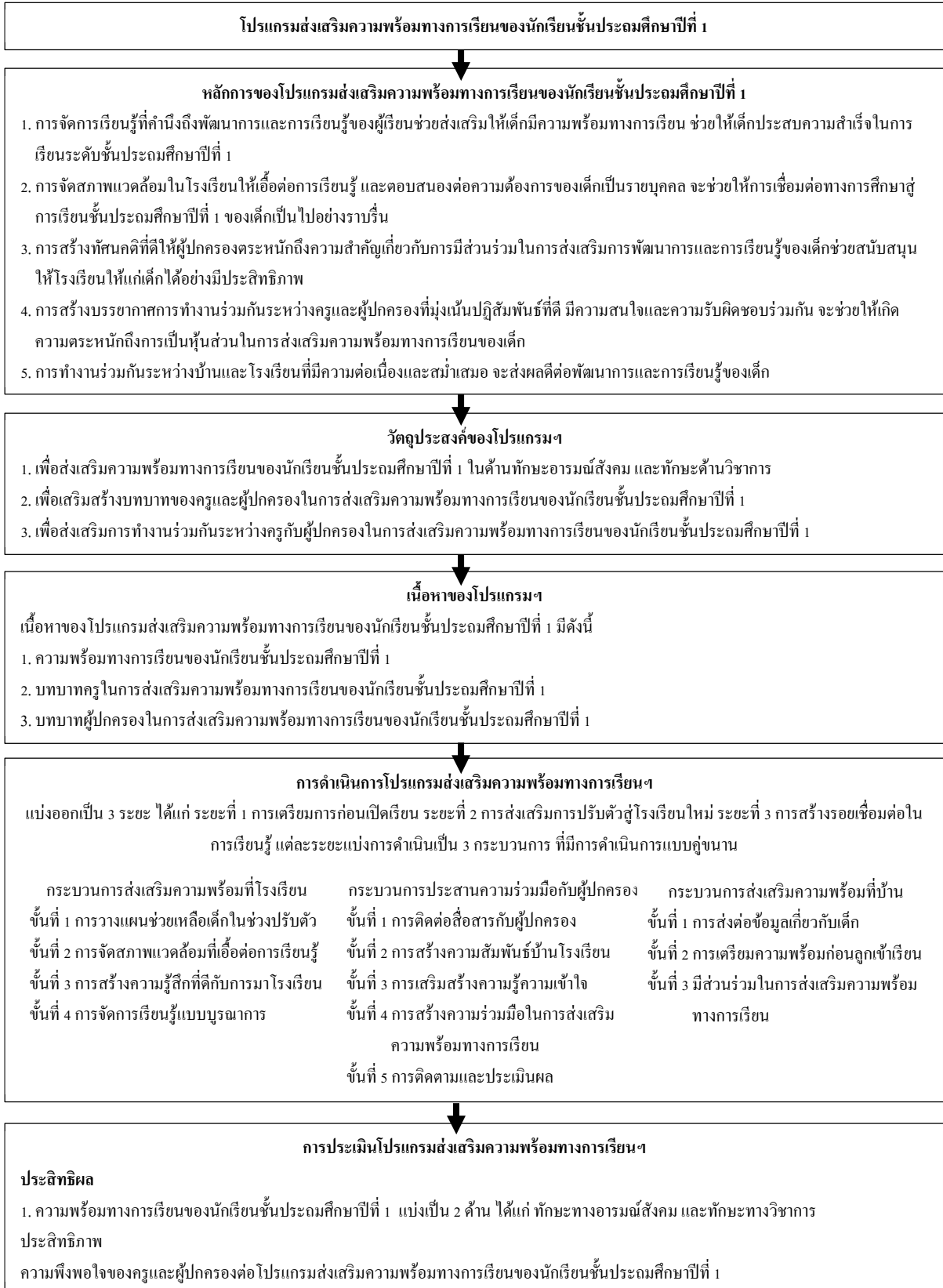
ภาพที่ 2 กรอบหลักการออกแบบโปรแกรมการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนตามหลักการออกแบบของ

Van Den Akker

Note. From "Principles and methods of development research." by J. Van Den Akker, 1999, In Van Den Akker, J., Nieveen, N., Branch, R. M., Gustafson, K. L., & Plomp, T., (Eds.) *Design Methodology and Developmental Research in Education and Training*. pp. 1-14. Copyright 1999 by Kluwer Academic Publishers.

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาต้นแบบโปรแกรมฯ ตามหลักการออกแบบที่กำหนด

การวิจัยมีการพัฒนาต้นแบบโปรแกรมฯ จากข้ออ้างเชิงเหตุผลที่ได้จากการสังเคราะห์หลักการจากทฤษฎีเชิงชีวนิเวศวิทยา (Bronfenbrenner & Morris, 1998) และทฤษฎีขอบเขตพื้นที่ทับซ้อนของอิทธิพล (Epstein, 2001) ร่วมกับข้อมูลจากการศึกษาประสบการณ์ผู้ใช้ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดของโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนฯ ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดต้นแบบโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของเด็กประถมศึกษาปีที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 4 ชุด ประกอบด้วย 1) แบบประเมินความพร้อมทางการเรียนของเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 2) แบบประเมินบทบาทครูในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 และ 3) แบบประเมินบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 พร้อมทั้งตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ซึ่งทุกฉบับมีค่าความตรง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ส่วนค่าความเที่ยงของแบบประเมินความพร้อมทางการเรียนของเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 และแบบประเมินบทบาทครูในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 จากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (ICC) ได้ค่าความเที่ยง 0.87 และ 0.91 ตามลำดับ ด้านแบบประเมินบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 จากการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค ได้ค่าความเที่ยง 0.90

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้ต้นแบบโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน

ผู้วิจัยทดลองใช้ต้นแบบโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ในพื้นที่จริง โดยใช้รูปแบบการทดสอบซ้ำกับตัวอย่างวิจัยกลุ่มเดียว ซึ่งเป็นการนำต้นแบบสู่การปฏิบัติ หลังจากได้ผลการทดลองใช้ต้นแบบพบว่า ได้มีการปรับปรุงในประเด็นต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยต้องมีบทบาทในการสนับสนุนช่วยเหลือครูในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนในระยะแรก เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจและสามารถลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง 2) มีการปรับระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้กระชับและเหมาะสมกับความสนใจของเด็ก และการบริหารจัดการในบริบทจริง และ 3) เพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารออนไลน์กับผู้ปกครองเพื่อเพิ่มความสะดวกและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยผู้วิจัยได้ข้อมูลป้อนกลับที่ได้ไปปรับปรุงต้นแบบ ทำให้ได้นวัตกรรมที่ใช้ได้เหมาะสม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการพัฒนาต้นแบบโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การวิจัยการออกแบบ มีรายละเอียดต่อไปนี้

โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1) ความสำคัญของโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนฯ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในช่วงการก้าวข้ามจากระดับอนุบาลไปยังระดับประถมศึกษาในทุก ๆ รูปแบบ

2) หลักการของโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน 5 หลักการ ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล 3) การสร้างทัศนคติที่ดีให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 4) การสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครองที่มุ่งเน้นปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีความสนใจและความรับผิดชอบร่วมกัน และ 5) การทำงานร่วมกันระหว่างบ้านและโรงเรียนที่มีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3) วัตถุประสงค์ของโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน คือ 3.1) เพื่อส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ในด้านทักษะอารมณ์สังคม และทักษะด้านวิชาการ 3.2) เพื่อเสริมสร้างบทบาทของครูและผู้ปกครองในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 และ 3.3) เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับผู้ปกครองในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

4) เนื้อหาของโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน ประกอบด้วย 4.1) ความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 4.2) บทบาทครูในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนรู้ และ 4.3) บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนรู้

5) กระบวนการดำเนินงานของโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนมี 3 กระบวนการ ได้แก่ 5.1) กระบวนการส่งเสริมความพร้อมที่โรงเรียน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การวางแผนช่วยเหลือเด็กในช่วงปรับตัว ขั้นที่ 2 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การสร้างความรู้สึที่ดีกับการมาโรงเรียน และขั้นที่ 4 การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 5.2) กระบวนการส่งเสริมความพร้อมที่บ้าน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง ขั้นที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์บ้านโรงเรียน ขั้นที่ 3 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ขั้นที่ 4 การสร้างความร่วมมือในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน และขั้นที่ 5 การติดตามและประเมินผล และ 5.3) กระบวนการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อมก่อนลูกเข้าเรียน ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความพร้อม โดยในแต่ละกระบวนการมีการดำเนินการคู่ขนาน ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 95 ชั่วโมง

6) การประเมินผลโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน โดยใช้ความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ทักษะทางอารมณ์สังคมและทักษะทางวิชาการ และแบบประเมินความพึงพอใจของครูและผู้ปกครองต่อโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน

2. ผลการใช้โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1

ผลการใช้โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 นำเสนอข้อมูลเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1 ผลการประเมินความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนฯ

คะแนนทดสอบ	n	M	SD	t	p
ก่อนเรียน	29	44.24	2.89	19.66*	.000
หลังเรียน	29	73.07	6.02		

* p < .05

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน พบว่า ความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการประเมินบทบาทครูในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนประเมินบทบาทครูในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

บทบาทครู	คนที่ 1		คนที่ 2	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1. การเตรียมการสำหรับการเริ่มเข้าเรียนของเด็ก	11	18	7	16
2. การจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับเด็ก	11	18	7	16
3. การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเป็นหุ้นส่วนในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของเด็ก	6	17	12	18
รวม	28	53	26	50

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินบทบาทครูในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ในทุกด้าน

2.3 ผลการประเมินบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน

คะแนนทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	M	SD	t	p
ก่อนเรียน	29	135	34.79	7.37	9.25*	.000
หลังเรียน	29	135	41.93	3.26		

* p < .05

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน พบว่า บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้ข้อค้นพบที่มีประเด็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยนำมาอภิปรายจำนวน 2 ประเด็น ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการออกแบบและพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน

1.1 การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1
ตอบสนองต่อความต้องการของครูและผู้ปกครอง

การออกแบบโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนในการวิจัยครั้งนี้ มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ เนื่องจากการออกแบบและพัฒนาโปรแกรมฯ มีการวางแผนและจัดระบบโดยใช้กระบวนการวิจัยการออกแบบเป็นหลัก เพื่อให้กระบวนการครอบคลุมกระบวนการทำงานสำหรับครูและผู้ปกครองของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนแก่นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ให้ระยรอยเชื่อมต่อจากชั้นอนุบาลสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ราบรื่น และช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อมและบุคคลใหม่ที่ไม่คุ้นเคย จึงทำให้กระบวนการของโปรแกรมฯ ตอบสนองต่อความต้องการและช่วยแก้ปัญหาของครูและผู้ปกครอง ทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีระหว่างครูและผู้ปกครอง สอดคล้องกับ Epstein (2001) ที่เชื่อว่า ครูและผู้ปกครองจะต้องดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้อาการร่วมมือแบบหุ้นส่วนที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมรับรู้ ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กร่วมกัน โดยมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศที่มีความเชื่อมโยงให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดี จึงจะช่วยให้เด็ก ครอบครัว โรงเรียนมีความรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมต่อกันและกัน จนนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทางการเรียน และดำเนินชีวิตในโรงเรียนได้อย่างราบรื่น มีอุปสรรคน้อยที่สุด ดังนั้น ความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ช่วยให้เกิดความพร้อมทางการเรียนและสามารถปรับตัวในระยรอยเชื่อมต่อได้อย่างราบรื่น

นอกจากการใช้กระบวนการวิจัยการออกแบบเป็นกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยออกแบบโปรแกรมฯ ร่วมกับผู้ใช้ ทำให้เกิดความยืดหยุ่นและพัฒนาโปรแกรมฯ ให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นได้ ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 มีผลกระทบต่อกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ปรับเปลี่ยนการดำเนินกิจกรรมเป็นแบบออนไลน์ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครองที่อยากพบปะสื่อสารระหว่างกันได้และไร้ข้อจำกัดเรื่องเวลา สถานที่ ช่วยให้ครูและผู้ปกครองรับรู้และเข้าใจกันและกัน จนเกิดความร่วมมือในการทำงานร่วมกันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของวิถีวิทยาการวิจัยการออกแบบที่แสดงให้เห็นลักษณะสำคัญของการวิจัยการออกแบบที่มีการปรับวิถีวิทยาการวิจัยทางการศึกษาจากเดิมที่มีการทำงานแบบแยกส่วนระหว่างนักวิจัยกับผู้ใช้ ทำให้สิ่งที่คิดหรือออกแบบไม่สามารถนำไปใช้ได้ในสภาพบริบทจริง มาเป็นการวิจัยการออกแบบเน้นให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ใช้ เพื่อเชื่อมโยงให้ผู้ใช้ได้เห็นแนวทางการทำงานที่ชัดเจน และเห็นคุณค่าของสิ่งที่เกิดขึ้น (Van den Akker, 2006, อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2563)

1.2 โปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 มีการออกแบบให้เหมาะสมกับธรรมชาติและการเรียนรู้ของผู้เรียน

การออกแบบโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน ยังมีจุดเน้นคือการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบที่มีการสอดประสานการทำงานระหว่างบ้านและโรงเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวในการเรียนด้วย

โดยใช้การวิจัยการออกแบบ

การปรับระยะเวลาการเรียนรู้เนื้อหาและทักษะทางวิชาการ ค่อย ๆ เปลี่ยนวิธีการเรียนจากระดับชั้นอนุบาลสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ช่วยให้นักเรียนมีเวลาปรับตัวกับการเรียนและสภาพแวดล้อมใหม่ สอดคล้องกับ Sink et al. (2007) ที่กล่าวว่า การที่โรงเรียนอนุบาลและโรงเรียนประถมศึกษาร่วมมือกัน ด้วยการให้เด็กอนุบาลเข้าร่วมโครงการพักทานอาหารกลางวันและฝึกประสบการณ์อาหารในโรงอาหารของโรงเรียนประถมศึกษา รวมทั้งอนุญาตให้เยี่ยมชมห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อย่างสม่ำเสมอ เพื่อทำความรู้จัก สร้างความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมใหม่ จะช่วยลดความวิตกกังวลจากการเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมและการเริ่มต้นเรียนรู้ในสิ่งที่ไม่คุ้นชิน เนื่องจากเด็กอนุบาลมีความคุ้นเคยกับการอยู่ใกล้ชิดกับครูและพ่อแม่

2. ประสิทธิผลของโปรแกรมการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน ผู้วิจัยมีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

2.1 การส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนด้านอารมณ์สังคมในระยะรอยเชื่อมต่อในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ส่งผลต่อความพร้อมทางการเรียนด้านทักษะทางวิชาการ

ทักษะความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ด้านทักษะทางวิชาการพัฒนาขึ้นสูงกว่าทักษะด้านอารมณ์สังคม เมื่อพิจารณาอย่างละเอียด พบว่าเด็กมีทักษะทางวิชาการอยู่ในระดับที่มากกว่าทักษะด้านอารมณ์สังคมตั้งแต่ก่อนเข้าโปรแกรมฯ ไปจนหลังเข้าโปรแกรมฯ เสร็จสิ้น ก็ยังแสดงผลการพัฒนาที่มีระดับสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสวนทางกับความวิตกกังวลของครูและผู้ปกครองที่มักมีความกังวลในด้านทักษะทางวิชาการของเด็กสูงกว่าความกังวลเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคม ความวิตกกังวลนี้สะท้อนให้เห็นตั้งแต่การศึกษาประสบการณ์ผู้ใช้ตลอดมาจนถึงระหว่างการเข้าร่วมโปรแกรมฯ โดยครูและผู้ปกครองมักให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ทางวิชาการว่าจะพัฒนาขึ้นมากเท่าไรมากกว่าพัฒนาการทางด้านอารมณ์สังคมของเด็ก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูและผู้ปกครองอาจยังตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนด้านอารมณ์สังคมน้อยกว่าทักษะด้านวิชาการ ซึ่งอาจส่งผลให้เด็กขาดการเตรียมความพร้อมทางด้านอารมณ์สังคม ขาดการวางแผนการปรับตัว หรือการดูแลด้านอารมณ์ความรู้สึกที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม การปรับตัวเข้ากับบุคคล วิธีการดำเนินชีวิตในชั้นประถมศึกษา ทำให้การเรียนในระดับประถมศึกษาอาจมีอุปสรรคและไม่ราบรื่น สอดคล้องกับแนวทางในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของเด็กในระยะรอยเชื่อมต่อด้านทักษะการเรียนรู้ (learning skills) ที่ระบุว่าความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนที่จะเข้าสู่การเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย ทักษะทางสังคมและอารมณ์ ทักษะการพึ่งพาตนเอง และด้านทักษะการเรียนรู้ที่ต้องพัฒนาควบคู่กัน ไปเพื่อให้เด็กเกิดความพร้อมทางการเรียน (Commonwealth of Australia, 2017; National Education Goal Panel, 1997)

2.2 การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมช่วยส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนให้กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1

บทบาทครูในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน หลังการทดลองใช้โปรแกรมการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน พบว่า ครูมีบทบาทในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนที่สูงขึ้นทั้งในภาพรวมและรายด้าน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการพัฒนาบทบาทสูงขึ้นน้อยที่สุด คือ ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเป็นหุ้นส่วนในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของเด็ก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ควรเพิ่มจุดเน้นด้านการพัฒนาความเป็น “หุ้นส่วน”

ให้มากยิ่งขึ้นในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 เนื่องจากครูอาจยังมีความกังวลถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองว่าอาจนำมาซึ่งปัญหา ยกตัวอย่างเช่น การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือวางแผนในเรื่องต่าง ๆ ของชั้นเรียน ครูจะยังมีขอบเขตในการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเชื่อที่ว่า ผู้ปกครองแต่ละท่านจะมีความเห็นและความต้องการที่ไม่ตรงกัน ครูมีความกังวลว่าหากเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมแล้วครูจะไม่สามารถจัดการความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในความเห็นที่ไม่ตรงกันของผู้ปกครอง จึงยังสะดวกใจในการเริ่มให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะตัวแทนกลุ่มผู้ปกครองมากกว่าเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีบทบาทที่เท่าเทียมกัน แต่ในขณะเดียวกันกิจกรรมในโปรแกรมก็มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองทุกคนมีส่วนร่วมมากขึ้นเมื่อได้มาประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน อย่างไรก็ตามจึงมองเห็นว่าควรมีการปรับทัศนคติและลดความกังวลของครูในการจัดการความคิดเห็นที่แตกต่างกันของผู้ปกครองในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนเปิดโอกาสให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมที่มากขึ้น จนถึงระดับความเป็นหุ้นส่วน ก็จะส่งผลต่อการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนและการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพที่มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีขอบเขตทับซ้อนของ Epstein (2001) ที่เชื่อว่า หากโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาเป็น “หุ้นส่วน” ครูและผู้บริหารจะสร้างบรรยากาศของความเป็นโรงเรียนที่เสมือนครอบครัวมากขึ้นเรื่อย ๆ โรงเรียนจะต้อนรับครอบครัวทุกครอบครัว เพื่อเข้ามาทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนพิเศษ และโรงเรียนจะถูกกระตุ้นให้คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของเด็กแต่ละคน ซึ่งจะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของความเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียน

2.3 การติดต่อสื่อสารระหว่างครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับความสนใจและการเรียนรู้ของเด็ก ช่วยให้เกิดความสำเร็จในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน

บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน ผลการทดลองใช้โปรแกรมการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนพบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนที่สูงขึ้นทั้งภาพรวมและรายด้าน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ด้านที่มีการพัฒนามากที่สุดได้แก่ ด้านการสื่อสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียน เนื่องจากในการปฏิบัติก่อนการมีโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนมานั้น โรงเรียนมีการให้ผู้ปกครองยื่นเอกสารที่มีความจำเป็นสำหรับการมอบตัวปกติโดยทั่วไป แต่ไม่เคยมีการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลเชิงลึกด้านความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนมาก่อน สะท้อนให้เห็นถึงการขาดการจัดการในระบอรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นอนุบาลสู่ชั้นประถมศึกษา และการศึกษาภูมิหลังของผู้เรียน เมื่อมีการดำเนินการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ภูมิหลังของผู้เรียน ทำให้ครูสามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับผู้เรียนมากขึ้น รวมถึงการศึกษาภูมิหลังวัฒนธรรมของครอบครัวทำให้ครูเข้าใจในลักษณะเฉพาะของแต่ละครอบครัว ทำให้การดำเนินงานร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครองเป็นไปด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 สอดคล้องกับ Department of Education and Training Australia (2017) ที่ได้นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการสำหรับครูปฐมวัยว่า การศึกษาและวิเคราะห์ภูมิหลังของผู้เรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพื่อให้ผู้สอนจะได้แบ่งปันกลยุทธ์กับครอบครัวและผู้เกี่ยวข้องอื่น ในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กทั้งที่บ้านและที่สถานศึกษาและจะส่งผลให้กลยุทธ์การสอนมีเป้าหมายชัดเจน และมีการวางแผนทั้งแบบล่วงหน้าหรือเกิดขึ้นตามสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1.1 ควรให้ความรู้พื้นฐานแก่ครูและผู้ปกครองในเรื่องพัฒนาการเรียนรู้ตามช่วงวัยก่อนที่จะใช้โปรแกรมฯ

1.2 ควรสร้างการทำงานภายใต้บรรยากาศแห่งความเข้าใจและปฏิสัมพันธ์ที่ดีของครูและผู้ปกครอง

1.3 ควรศึกษาประสบการณ์ผู้ใช้นับพันที่จะนำไปใช้ เพื่อให้เข้าใจสภาพ ปัญหา และความต้องการของผู้ใช้ในบริบทนั้นอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนในระยะรอยเชื่อมต่อระหว่างอนุบาลและประถมศึกษาปีที่ 1 ที่บูรณาการการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอนุบาล

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนในระยะรอยเชื่อมต่อระหว่างอนุบาลและประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ในรายวิชาอื่น ๆ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมความพร้อมทางการเรียนของเด็ก

รายการอ้างอิง

- กมลทิพย์ นิ่มคชาวุฒ. (2560). บทบาทครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กเพื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กมลทิพย์ นิ่มคชาวุฒ. (2558). การพัฒนาความสามารถของครูในการออกแบบการเรียนการสอนสำหรับเด็กใน ระยะเชื่อมต่อ จากระดับอนุบาลสู่ระดับประถมศึกษาตามแนวคิดกลุ่มศึกษาทั้งคณะและแนวคิดการชี้แนะทางปัญญา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลชาติ โพธิ์จันท. (2555). สภาพและปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนในการเชื่อมต่อการศึกษาระดับอนุบาลกับ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตโสภณ โสหา. (2560). สภาพและปัญหาของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กอนุบาลเพื่อเข้าสู่ชั้น ประถมศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรรัตน์ ลออภิขยา. (2560). บทบาทของผู้ปกครองในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากโรงเรียนอนุบาลสู่ โรงเรียนประถมศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. (2562, กรกฎาคม 15). แผนงานวิจัยการปฏิรูปสุขภาวะและ การพัฒนาเด็กไทยในศตวรรษที่ 21. <https://www.hsri.or.th/media/news/detail/12472>
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2558, มีนาคม 9). เปิดสถานการณ์เด็กปฐมวัยพบ เร่งเรียนตั้งแต่วัยอนุบาล. <http://www.kidsradioclub.or.th/article/treatise/134>
- สุวิมล ว่องวานิช. (2559). วิจัยทางการศึกษา: จุดประกายความคิดใหม่. โอคอนพรีนติ้ง.
- _____. (2563). การวิจัยการออกแบบทางการศึกษา. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Bronfenbrenner, U. (1980). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (1998). *The bioecological model of human development handbook of child psychology: Theoretical models of human development*. John Wiley & Sons Inc.
- Chowa, G. A. N., & Masa, R. D. (2013). The effects of parental involvement on academic performance of Ghanaian youth, *Children and Youth. Elsevier*, 35(12), 2020-2030.
<https://www.researchgate.net/publication/259120246>
- Commonwealth Australia. (2017, June 27). *Kids Matter Starting School information sheets for families*.
<https://www.kidsmatter.edu.au/startingschool>.
- Department of Education and Training Australia. (2017, June 27). *Department of Education and Training Annual Report 2017/18*. <https://www.dese.gov.au/about-us/resources/department-education-and-training-budget-statements-2017-18>
- Eldelson, D. C. (2002). Design research: What we learn when we engage in design. *Journal of the Learning Sciences*, 11(1), 105-121. <https://www.jstor.org/stable/1466722>
- Epstien, J. (2001). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (2nd ed.). Routhledge.
- National Education Goals Panel. (1997). *Building a nation of learners*. U.S. Government Printing Office. National Foundation for Educational.
- Sink, C. A., Edwards, C. N., & Weir, S. J. (2007). Helping children transition from kindergarten to first grade. *Professional School Counseling*, 10(3), 233-237. <https://doi.org/10.5330/prsc.10.3.911g7633859n2w1>
- Unicef. (2012). *School readiness: A conceptual framework*. UNICEF.
- Van Den Akker, J. (1999). Principles and methods of development research. In Van Akker, J., Nieveen, N., Branch, R. M., Gustafson, K. L., & Plomp, T., (Eds.) *Design methodology and developmental research in education and training*. Kluwer Academic Publishers.
- Wang, F., & Hannafin, M. J. (2005). Design-based research and technology-enhanced learning environments. *Educational Technology Research and Development*, 53(4), 5-23.
<https://www.researchgate.net/publication/225626676>
- Wanner, L., & Sower, J. C. (2005). *Educating young children from preschool through primary grades*. Pearson.
- Woodhead, M., & Moss, P. (2007). *Early childhood and primary Education: Transitions in the lives of young children (early childhood in focus 2)*. The Open University.